

Dar vdovy

Rožnov, Střítež, 23.3.2014

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Mt 6, 1 – 4 a 16 – 18

Text: Mk 12, 41 – 44

Sedl si naproti chrámové pokladnici a dával se, jak do ní lidé vhažují peníze. A mnozí bohatí dávali mnoho. Přišla také jedna chudá vdova a vhodila dvě drobné mince, dobromady čtyrák. Zavolal své učedníky a řekl jim: "Amen, pravím vám, tato chudá vdova dala víc, než všichni ostatní, kteří dávali do pokladnice. Všichni totiž dávali ze svého nadbytku, ona však ze svého nedostatku: dala, co měla, všechno, z čeho měla být živa."

Tento text mám už navždy spojený s Javorníkem. V javornickém tolerančním kostele je u východu miska na sbírku a u ní na zdi biblický verš v kraličtině: „Ježíš dával se, kterak zástup metal peníze do pokladnice.“ Návštěvník bohoslužeb tak odevzdává svůj peněžní dar a přitom se nemůže zbavit pocitu, že ho někdo sleduje. Možná, že to některé skutečně motivuje k větší obětavosti, zvláště když jim ještě v uších doznívají z bohoslužeb slova písně: „Aj mnohou oko Boží zří ještě mezeru...“ Myslím, že je to mnohem účinnější motivace, než zcela demoralizující nápis v nedalekém Suchově, kde v katolickém kostele mají u pokladničky naopak „Zaplat' Pán Bůh!“ Myslím, že ten první způsob, který vede člověka k vlastní odpovědnosti, je k situaci církve přiměřenější :)

Vyjdeme tedy z tohoto předpokladu: Ježíš se dívá, jak to tady vedeme. On už v ráji Bůh pověřil člověka, aby zemi obdělával. Aby dobře hospodařil. A to je důležité si uvědomit. Že cokoli děláme, jak jednáme, mluvíme a uvažujeme, i jak hospodaříme, všechno činíme před tváří Boží, tedy jinými slovy v odpovědnosti pravému Pánu světa. To je třeba pochopit. Je rozdíl, činíme-li něco před tváří lidí nebo před tváří Boží. I naše obětavost se děje především v odpovědnosti našemu Pánu a nejen vůči církvi, sboru nebo lidem. Ovšem člověk má sklon více vnímat fyzickou přítomnost člověka než metafyzickou přítomnost Boží.

A tak jsou sbory, kde vsadili na psychologický efekt neanonymního dárcovství, a misky na sbírku neleží osamoceně někde na stolečku, ale služba u východu je drží v rukou, takže člověk se před ní ostýchá věnovat sboru jen drobné, když mu z peněženky čouhají bankovky. Ten psychologický efekt spočívá v tom, že si nechceme trhnout ostudu a počítáme s tím, že ocenění naší obětavosti bude úměrné výši našeho daru. Čím vyšší dar, tím větší obdiv a uznání sklídíme. Alespoň u lidí.

Ovšem u Ježíše nás to poněkud zaskočí, že si právě on sedl přímo naproti chrámové pokladnici a zcela nepokrytě se dívá, jak do ní lidé vhažují peníze. Nemá snad být dobročinnost anonymní? Nekázal snad Ježíš, že nemá vědět levice, co činí pravice? Jak to, že Ježíš pozorně sleduje obětavost a dokonce si dovolí ji hodnotit? Učedníci proto cudně stojí stranou, protože jim přijde nepatřičné něčí obětavost sledovat. Ale Ježíš jakoby vyšel vstříc lidské domýšlivosti a ochotně poskytne diváckou kulisu bohatým donátorům. Ti se už stejně těší, až jim někdo za jejich blahosklonnou štedrost zatleská a poplácá je po zádech. Člověku to dělá dobře. A nejen to. Kolik mecenášů chápe sponzoring jen jako vlastní reklamu, a kolik z nich by ztratilo zájem podporovat charitu, kdyby se přitom jejich firma nijak nezviditelnila a veřejně se jí nepoděkovalo. Prokazovat dobrodiní může být i dobrý byznys. Ale přihlížející Ježíš na pravidla této hry nepřistupuje. Věci, na které se dívá, vidí trochu jinou optikou.

Nás však zneklidňuje už jen samotná Ježíšova přítomnost u chrámové pokladnice, protože známe jeho slova z kázání na hoře, kde on sám říká, abychom se varovali konat skutky spravedlnosti před lidmi, jim na odiv. Vždycky nám v této souvislosti vytane na mysl ono již zmíněné: „Když ty prokazuješ dobrodiní, ať neví tvá levice, co činí pravice.“ My to obvykle chápeme právě jen ve smyslu zachování anonymity dárců. Ale někteří vykladači v tom vidí i něco jiného. A sice varování před skrblictvím. Protože obě ruce jsou při darování peněz potřeba tehdy, jestliže dárců svůj obnos odpočítává. Levice drží měšec a pravice počítá, kolik dáme. Lépe řečeno, levice slibuje dát hodně, zatímco pravice počítá, jestli na to máme.

A právě příběh o daru vdovy je více příběhem o počítání nežli o anonymitě. Ježíš proto zavolá své učedníky, aby jim na tomto modelovém příkladu chudé vdovy vysvětlil jednoduchou aritmetiku. I poměrně velký obnos může být pro někoho jen zlomkem jmění, zatímco i jen dvě drobné mince mohou pro jiného znamenat sto procentní obětavost. To vyjadřuje věta: „Amen, pravím vám, tato chudá vdova dala víc, než všichni ostatní, kteří dávali do pokladnice.“ Až po sem to jsou jednoduché počty, kterým dobře rozumíme. Nic složitějšího v tom není; ani nic převratnějšího.

Co se však vymyká z běžného a rozumného počítání, je věta následující: „Všichni totiž dávali ze svého nadbytku, ona však ze svého nedostatku: dala, co měla, všechno, z čeho měla být živa.“ Bratři a sestry, kdyby tento příběh nebyl v Bibli ale v jiné knize, klidně by mohl nést název O hloupé vdově. Z pohledu normálního člověka ta žena skutečně jednala nerozumně. Ona jakoby vůbec nepočítala, jestli na to má, aby něco dala do chrámové pokladnice. Jakoby nevěděla, co to znamená rozumně hospodařit s penězi. To co měla na živobytí, tak dala na chrám, z něhož, jak vzápětí říká Ježíš „nezbude kámen na kameni“. Její počínání bychom zkritizovali hned z několika důvodů. Jednak je nesmyslné rozhazovat peníze, když nemáme ani na jídlo. Napřed si musíme odložit to, co potřebujeme na

živobytí, a pak až co nám zbude, můžeme použít na další věci. Za druhé: Investovat do něčeho, co nemá budoucnost, je bláhové počínání. A Ježíš by slíznul naši kritiku také: On přece dobře věděl, že chrám bude zničen. Místo pochvaly měl vdovu raději varovat, ať nedává peníze do podniku, který dříve či později zkrachuje. A za třetí: ta vdova měla přece pádný důvod nic Bohu nedávat, když ji připravil o manžela a uvrhl ji do takové bídy! Všechny ty důvody se v té či oné podobě objevují v myšlení lidí dodnes. Buď nejsme tak bohatí, abychom mohli přispívat na chrám, nebo nevidíme účelnost své investice do chrámu, nebo ani necítíme vůči Bohu nějakou zvláštní vděčnost a jsme často zahorklí. Ta vdova všechny tyto „rozumné důvody“ ignorovala.

Připomíná mi to jiný příběh „nerozumné ženy“ z Nového Zákona. Za Ježíšem přišla žena a přinesla alabastrovou nádobku s drahocenným vonným olejem. Je tam napsáno, že takový luxus jí přišel na celý roční plat. A ona tu nádobku rozmařile před Ježíšem rozbila, aby jej tím olejem pomazala. Učedníci reagovali tak, jak bychom to udělali i my dnes: „Taková ztráta! To je přece nerozum!“ A hned věděli, jak by se to dalo požit užitečněji. A Ježíš se od ní klidně nechává pomazat jako král, přestože dobře ví, že za několik dní jej ukřižují jako lotra. Jeden z nich to nevydržel a rozhodl se, že Ježíše zradí. A ještě na tom vydělá třicet stříbrných.

Bratři a sestry, vzpomínám si, že jsem se jednou dostal do podobné situace, jako tato žena. Jel jsem ve vlaku, ještě jako student, a vedle mě seděl tzv. „černý pasažér“. Měl totiž špatnou jízdenku. Nebyl to žádný bezdomovec, zdál se to být normální slušný člověk. Ale když přišel průvodčí, tak musel samozřejmě zaplatit pokutu. Ale on neměl dost peněz. Chybělo mu asi padesát korun. Hrozilo, že bude muset vystoupit. A tak se bezmocně rozhlížel po spolucestujících. A já, svobodný, bez závazků, jsem se mu nabídl, že mu těch padesát korun dám. Byl mi vděčný a chtěl si vzít moji adresu, aby mi dluh splatil. Ale já jsem mu ty peníze prostě daroval. Myslíte si, že se to u spolucestujících setkalo s pochopením, či dokonce s nějakým uznáním? Naproti mně seděl důchodce a ten na mě spustil: „To je ta dnešní mládež. Dát vám pořádnou práci, hned byste si uměli víc vážit peněz, darmojedí!“ Ano, tak vychováváme mládež, bratři a sestry. Nikomu nic nedarovat!

Nebo když jsem dětem na biblické hodině vyprávěl podobenství o marnotratném synu a ptal jsem se jich, v čem spočíval jeho hřích, jednohlasně odpověděli, že v tom, jak zbytečně utratil peníze. Že přitom opustil svého otce, je ani nenapadlo.

Ale abych se vrátil k dnešnímu textu. Ježíš má před očima vdovu, která se vzdává všeho co má a věnuje to, takříkajíc Pánu Bohu, tedy možná na chrám možná na chudé. Sama je přitom chudá jak kostelní myš. Život k ní byl krutý. Proč to dělá? Byla tak zfanatizovaná, že ani necítila, jak jí kručí v břiše? Za dnešním kázáním nechávám otazník. Jen ať nám vrtá hlavou, proč ta žena dala Bohu vše, co měla, všechno, z čeho měla být živa.

Modlitba: *Pane náš, Ježíši Kriste, přimlouváme se za země, kde je bída a hlad, za lidi, kteří v těchto zemích strádají, za matky, které svým dětem nemají co dát k jídlu, za otce, kteří bojují ve válce. Prosíme dnes zvláště za etiopské ženy, děti a sirotky, aby jim naše štědrost byla ku pomoci. / Prosíme tě za rodiny u nás, které se potýkají s existenčními problémy, za lidi, kteří nemohou sehnat práci, za rodiče, kteří vychovávají děti a chtějí jim dopřát vzdělání. / Prosíme za lidi, kteří potřebují peníze na léky a léčbu nemoci. Prosíme, aby byla více ceněna práce učitelů, lékařů, pěstounů a lidí, kteří vytvářejí pravé hodnoty. / Modlíme se za budoucnost našeho sboru i celé církve. Dej, ať se nezříkáme své odpovědnosti, kterou před tebou máme. Dej, ať svůj vztah k Bohu dovedeme vyjádřit všemi prostředky. Amen.*